Huidige situatie van populierenbossen in België

voor wat betreft het gebruik in de diverse industriële sektoren en de ontwikkeling daarvan

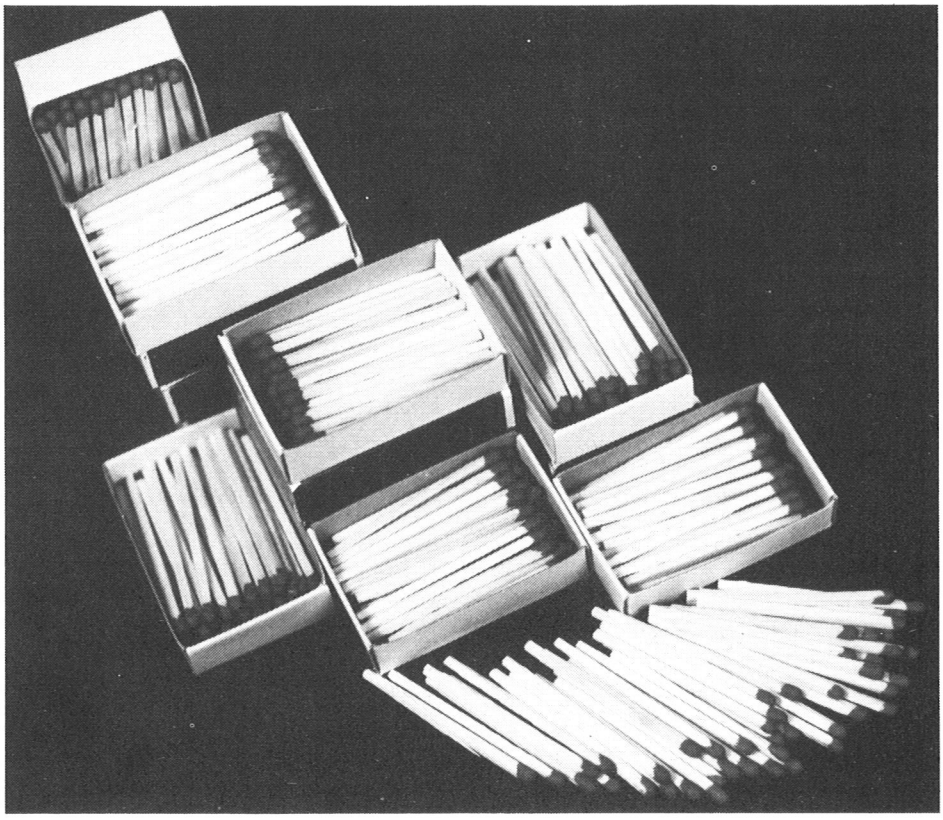
A. Leclerq

Station de Technologie Forestière du Centre de Recherches Agronomiques, Gembloux, België.

1. Statistische en ekonomische gegevens

Volgens de laatste, tienjaarlijkse inventarisatie van bossen in 1970, welke gegevens zijn vastgelegd in het rapport dat werd gepresenteerd op de 15e bijeenkomst van de Internationale Populierencommissie, is de totale oppervlakte aan populieren in België momenteel 42.720 ha. Dit areaal vertegenwoordigt 7,1% van alle bos in België en kan worden verdeeld over 9% staatsbossen en 91% partikulier bezit. Ondanks de slechte ekonomische situatie van de laatste jaren heeft de Belgische populierenteelt een niet onbelangrijk aandeel in de markt gehad van 200.000 m³ hout. Dit cijfer is tekenend voor het belang van deze houtsoort voor de bosbouw in België als men bedenkt dat de populier de eerste plaats inneemt op de houtmarkt; daarna volgen diverse naaldhoutsoorten in volume rondhout wat jaarlijks wordt verwerkt. Het is belangrijk te zien dat de populier de eik is voorbij gestreefd en ook de beuk, die een totale oppervlakte vertegenwoordigt van 77.830 ha en een jaarlijks volume van 165.000 m³ rondhout van meer dan 90 centimeter.
Zoals uit voorafgaande jaren blijkt, hebben de prijzen van hout op stam sterke fluktuaties ondergaan in alle kategorieën rondhout, maar de gemiddelde prijzen hebben zich gehandhaafd ten opzichte van het jaar 1980, dat wil zeggen tussen 700 Belgische francs per m³ voor stammen met een omtrek van 100 à 120 cm en 1.600 Belgische francs voor de kategorie 200 en meer (= *f* 41,— resp. *f* 94,—).

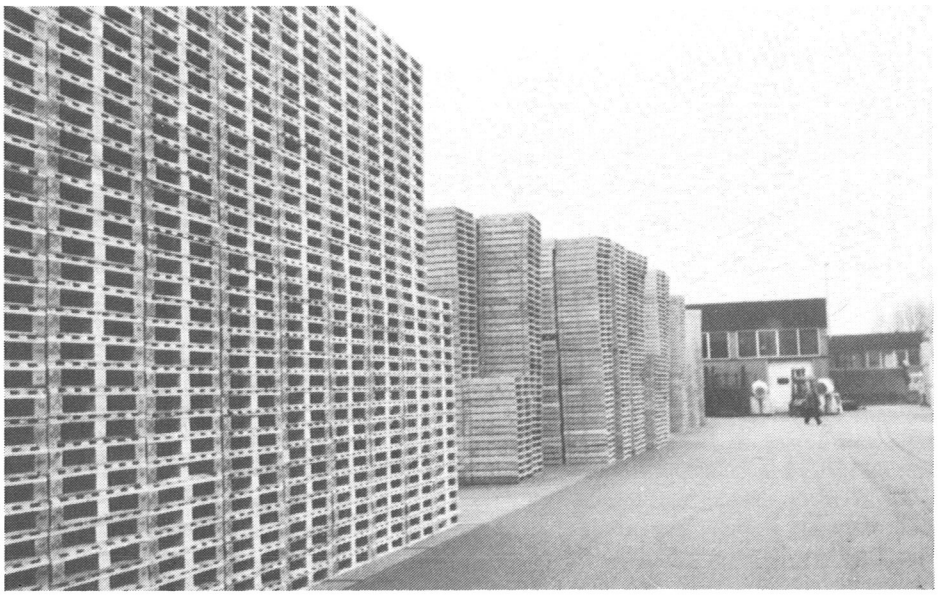
De Belgische populierenteelt levert jaarlijks dus zo'n 200.000 m³ aan de diverse verwerkende sektoren, terwijl onze nationale konsumptie slechts ca. 150.000 m³ bedraagt; het gevolg is zowel import als export van rondhout en gezaagd hout. De invoerstatistieken van de Economische Belgisch-Luxemburgse Unie in 1981 laten zien, dat de invoer 27.000 m³ bedraagt terwijl de export 75.082 m² is. Hoewel de import in 1981 ten opzichte van 1980 met 81% steeg, betreft het hier vooral de invoer van gezaagd hout (20.692 m³). Het gezaagde hout is voornamelijk afkomstig uit West-Duitsland (12.994 m³), Frankrijk (5.893 m³) en Nederland (1.780 m³). In totaal wordt 6.709 m³ rondhout geïmporteerd, grotendeels afkomstig uit Nederland.
Het totale exportvolume in 1981 (75.082 m³) bestaat voor het grootste deel uit rondhout (70.286 m³); dit is een lichte daling ten opzichte van 1980, hoewel dit jaar ondanks de ekonomische krisis een recordjaar is geweest met een totaal exportvolume van 80.566 m³. De daling van onze export is grotendeels te wijten aan gezaagd hout, waar de konkurrentie met andere houtsoorten groot is. Rondhout, vooral fineerhout, werd geëxporteerd naar Nederland, Frankrijk en Algerije, en in mindere mate naar Italië, Israel en Egypte. Gezaagd hout werd vooral naar Nederland geëxporteerd.
Konklusie uit de voorafgaande statistieken mag zijn, dat de markt voor populierehout in 1981 relatief goed is gebleven en op ongeveer hetzelfde niveau als in 1980 is blijven staan.

2. Gebruik van populierehout in de diverse industriële sektoren

Populierehout wordt voornamelijk gebruikt voor verwerkende industrieën (lucifers, wandbekleding, licht verpakkingsmateriaal), de zaagindustrie (meubels, timmerhout, konstruktiehout, kratten, pallets, kisten), panelen (vezel), papierpap en klompen.
Door gebrek aan statistieken inzake het gebruik van populieren in deze industrieën, is het moeilijk exacte cijfers voor de diverse sektoren te geven. Toch kan de orde van grootte voor de twee voornaamste verbruikerssektoren worden geschat op 60.000 m³ voor de verwerkende industrie (excl. lucifers) en 80.000 m³ voor de zaagindustrie.
Tot 1970 bedroeg het gebruik van populierehout in de luciferindustrie ± 40.000 m³. In de 3 daaropvolgende jaren liep dit met 25% terug als gevolg van de vervanging van het houten doosje door een kartonnen doos en door de terugloop in het verbruik van lucifers. Vervolgens is dit verbruik nog verder gedaald in de jaren van slechte ekonomie en

in 1981 volgde een kleine opleving tot 17.670 m³ als gevolg van de overname door de Belgische fabriek UNAL van de fabrikage door een kleine buitenlandse onderneming.
In de sektoren van de wandbekleding en houten panelen wordt de populier bekonkurreert door produkten die worden geïmporteerd vanuit het Verre Oosten (Singapoer, Korea en Maleisië) en Oost Europa (beuk). De vermindering van het aantal grote populieren voor fineer en de vraag voor de export veroorzaken moeilijkheden in de bevoorrading van deze industrie. Aan de andere kant is de vermindering van het verbruik een gevolg van de meer belangrijke fabrikage van speciale panelen op maat, welke de produktie van standaard maten steeds meer overbodig maakt.
Op het gebied van het lichte verpakkingsmateriaal is de populier uitermate geschikt in de vorm van fineer of gezaagd hout door zijn geringe gewicht en reuk- en smaakloosheid (fruitdozen, groentekisten, kaasdozen etc). Grote konkurrentie wordt ondervonden van Afrikaanse houtsoorten zoals okoumé, alsmede karton, metaal en plastiksoorten.
Het gebruik van timmer- en meubelhout bedroeg in 1980 nog ongeveer 10% van de totale konsumptie van gezaagd populierehout, ofwel ca. 8.000 m³. In deze sektor ondervindt de populier konkurrentie van naaldhout uit Noord-Europa, exotische houtsoorten uit Afrika en Azië en van de panelenindustrie. Toch blijft er vraag naar gezaagd populierehout van goede kwaliteit.
In de sektor van grof timmer- en konstruktiehout neemt de populier 10-15% van het totale marktaandeel voor zijn rekening en ondervindt dezelfde konkurrentie als hierboven genoemd.
Gezien de geringe dichtheid ten opzichte van de sterkte en de geringe kans op splijten maakt de populier bijzonder geschikt voor kratten, pallets en kisten. Als gevolg van een grotere tolerantie in de kwaliteit van het hout vormt dit gebruik in grote mate het afzetgebied voor populierehout van matige kwaliteit. De populier ondervindt voornamelijk konkurrentie van gezaagd naaldhout voor een relatief lage prijs op de markt gebracht afkomstig uit o.a. Portugal (Pinus pinaster) en Chili (Pinus radiata) en door de invoer van pallets van Franse makelij.
De vezelpanelen van populierehout worden uitsluitend gefabriceerd door UNALIT in de vorm van poreuse panelen die licht van kleur zijn. Deze onderneming verbruikte bijna 14.000 m³ in 1981 tegen ongeveer 30.000 m³ in 1976. De terugloop werd veroorzaakt door de slechte ekonomische situatie en het stopzetten in 1978 van de fabrikage van harde vezelpanelen, waarin de populier een belangrijke grondstof was.
Voor wat betreft de produktie van samengestelde panelen, bedroeg het verbruik van populierehout ± 28.000 m³ voor de jaren 1974-1977. In 1978 en 1979 nam dit nog toe tot 35.000 m³, doordat de fabrieken van deze panelen ruw materiaal gingen gebruiken dat voorheen slechts voor de fabrikage van harde vezelpanelen werd gebruikt. In 1980 en 1981 werd een daling geregistreerd, zoals in alle verwerkende sektoren, van 10-15%, waarbij het verbruik bleef staan om 30.000 m³ terwijl de populier nooit echt onderzocht is op de verwerkingsmogelijkheden in deze soort panelen.
Onderstreept dient ook te worden dat voor een totaal verbruik van 2.000.000 m³ naald- en loofhout door de Belgische papierindustrie de hoeveelheid inlandse populier onbelangrijk blijft en niet meer bedraagt dan 5.000 m³ in 1981 (4.000 m³ in 1980). Tenslotte wordt opgemerkt dat één enkele Belgische onderneming ± 4.000 m³ populierehout en 1.000 m³ wilgehout verwerkt voor de fabrikage van klompen.

3. Toekomstperspektieven voor het gebruik van populierehout

Een terugblik op de ekonomische situatie, die de vraag naar populierehout sterk beïnvloedt, leidt tot de volgende opmerkingen:

— de tijd van ekonomische recessie, die begon in de tweede helft van 1974, heeft zich over geheel Europa uitgebreid in de loop van 1975. In België heeft dit als gevolg gehad een stagnatie en terugloop van de markt, hetgeen heeft geleid tot een aanzienlijke daling in het verbruik van populierehout in alle verwerkende industrieën.
— Het jaar 1976 werd gekenmerkt door een lichte opleving van de ekonomie, maar deze opleving heeft zich niet doorgezet in de tweede helft van dat jaar en het verbruik is gelijk gebleven ten opzichte van het jaar daarvoor. Toch moet een lichte stijging worden genoteerd van de prijzen van hout op stam.
— In de loop van 1977, na een duidelijke verbetering van de markt in het begin van het jaar, is de ekonomische bedrijvigheid sterk teruggelopen, met als gevolg een daling van de vraag naar populierehout ten opzichte van 1976.
— De ekonomie verslechterde in 1978 nog verder en men heeft een zekere daling gekonstateerd in zowel de produktie en het verbruik van populierehout als in de prijs van hout op stam.
— In 1979 stabiliseerde de situatie zich enigszins en kon een stijging van de prijs van hout op stam worden gekonstateerd.
— In 1980 heeft de krisis zich echter sterker voortgezet dan in de voorafgaande jaren in de meeste takken van industrie en in het bijzonder in de bouw, waar een daling van 20% werd gekonstateerd. Op het gebied van de fabrikage van pallets, kisten en verpakkingsmateriaal heeft de konkurrentie van de houtsoorten afkomstig uit Portugal en Chili een vermindering van de vraag naar populier op de binnenlandse markt veroorzaakt, met als gevolg een stijging van de export van rondhout, vooral naar Algerije, Nederland en Frankrijk.
— De algemene situatie in 1981 is vrijwel ongewijzigd gebleven, de krisis beheerst in grote mate de industrie, vooral de bouw, waar een terugloop van 30% valt te konstateren. Het gevolg van dit alles is dat de situatie in België nog steeds matig is voor wat betreft de konsumptie van populierehout. Deze houtsoort spant zich in om haar konkurrentiepositie te handhaven, maar de markt laat zich de komende jaren moeilijk voorspellen, want mag men verwachten dat de bouw weer zal aantrekken, zodat het verbruik van populierehout gelijk blijft dan wel groter wordt? ●